

Motion till riksdagen 2025/26:3959

av Birger Lahti m.fl. (V)

med anledning av prop. 2025/26:168 Ändamålsenliga säkerhets- och strålskyddskrav för utvinning och bearbetning av kärnämnen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår proposition 2025/26:168 Ändamålsenliga säkerhets- och strålskyddskrav för utvinning och bearbetning av kärnämnen.

Bakgrund

Propositionen är en del av ett större lagstiftningspaket som regeringen presenterat i syfte att möjliggöra utbyggnaden av kärnkraft i Sverige. Denna proposition föreslår ändringar i lagen om kärnteknisk verksamhet som innebär att en anläggning för utvinning av kärnämnen eller för bearbetning för koncentration av utvunna kärnämnen inte längre ska anses vara en kärnteknisk anläggning. Utvinning och bearbetning för efterföljande koncentration av kärnämnen ska i stället utgöra kärnteknisk verksamhet. Det föreslås också följdändringar i lagen om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor och att lagen om finansiering av kärntekniska restprodukter ska ändras.

I korthet föreslår motionen lagändringar som gör det möjligt att kringgå kravet på kommunal tillstyrkan för uranbrytning och minskar därmed det kommunala inflytandet.

Motivering

Klimatomställningen sker till stor del genom elektrifiering och Sveriges behov av el kommer att öka kraftigt framöver. För att klara den ökade efterfrågan på el behöver vi snabbt bygga ut Sveriges elnät och elproduktion, men Vänsterpartiet avvisar regeringens planer på att bygga ut kärnkraften som en väg ut ur fossilberoendet.

Att bygga ny kärnkraft är inte kostnadseffektivt. Det innebär enorma åtaganden för skattebetalarna och regeringens finansieringsmodell och gör så att det är hushållen, företagen och staten som kommer att bära kostnaderna och riskerna – samtidigt som kraftbolagen garanteras vinster. Dessutom tar det lång tid att bygga ny kärnkraft, vilket innebär att en utbyggnad inte kommer att hinna möta behovet av ökad elektrifiering och minskade utsläpp inom den korta tid vi har på oss. Det ensidiga fokuset på kärnkraft riskerar även att tränga undan den stora investeringsvilja som finns i land- och havsbaserad vindkraft. Vi har under den här mandatperioden sett hur utbyggnaden av vindkraft nästan helt har avstannat och att Sverige nu har blivit sämst i Norden på havsvindkraft.

Utöver att vara dyr och komplicerad har också kärnkraftens energiproduktion många problem med miljö- och hälsopåverkan, sociala konsekvenser och säkerhetsfrågor i hela produktionskedjan, från uranbrytningen till framställningen av kärnbränslet och slutförvaringen av det använda kärnbränslet. Det går heller inte att bortse från att det med kärnkraft alltid följer en risk för olyckor.

Gällande förslaget att inte längre klassa utvinning av kärnämnen som kärnteknisk anläggning, utan som kärnteknisk verksamhet, är det flera remissinstanser som är kritiska. Den kommunala tillstyrkan är ett viktigt verktyg för att säkerställa att beslut om gruvverksamhet har en lokal förankring. Regeringen kritiserar bl.a. för att inte motivera varför inskränkningen av kommunernas inflytande är nödvändig eller proportionerlig. Vänsterpartiet instämmer i kritiken och motsatte sig även att förbudet mot utvinning av uran togs bort, se vår riksdagsmotion 2025/26:56.

Det är tydligt att det har gått prestige i frågan och att regeringen vill bygga ut kärnkraften oavsett kostnad eller nytta. Vänsterpartiet menar att förslaget är ett steg i fel riktning för svensk energipolitik och anser därför att proposition 2025/26:168 Ändamålsenliga säkerhets- och strålskyddskrav för utvinning och bearbetning av kärnämnen bör avslås. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Birger Lahti (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Ida Gabrielsson (V)

Ilona Szatmári Waldau (V)

Kajsa Fredholm (V)

Andreas Lennkvist Manriquez (V)

Malin Östh (V)